

“Het leven (leren) beschouwen in de presentie van de ander” Bert Roebben (TU Dortmund), Utrecht, 17 januari 2017

Inleiding – niks mis met orthodoxie!

- Promotie Janieta Bartz, *Jugendpastoral auf neuen Wegen. Eine empirische Untersuchung zum XXVIII. Weltjugendtag in Rio de Janeiro und sein Beitrag für die Kirche vor Ort*, TU Dortmund, 2016.
- Onderzoeksproject Tobias Faix, *Jugendstudie 2016 – Religiöse vs. hochreligiöse Jugendliche*, Kassel, Empirica: Forschungsinstitut für Jugendkultur und Religion, 2016.
- Studiedag *Het habijt weer uit de kast. Botsing of ontmoeting tussen generaties in dominicaans perspectief?* (Leuven, 16 december 2016).

1. **Het leven beschouwen, een dimensie van de geest** – voorbij ideologie en wereldbeeld, op weg naar eigen in-zicht (Sylvain De Bleeckere) – het recht op levensbeschouwing – op een smalle koord tussen orthodoxie en fundamentalisme

2. **Het leven beschouwen, “weg van de kerktoren”** – (Roebben 2015, 61)

Homogene samenleving met lineair-chronologisch perspectief op zingeving	Learning in religion	Learning about religion	Learning from religion
Kennen van een eenstemmige identiteit in een stormvrije zone “onder de kerktoren”	(overdracht)	(informatie)	(communicatie)
Heterogene samenleving met interactief-constructief perspectief op zingeving	Learning about religion	Learning from religion	Learning in/through religion
Her-kennen van een meerstemmige identiteit als “geïndividualiseerde jeugdbiografie”	(informatie)	(communicatie)	(confrontatie)

3. **Het leven beschouwen, in de presentie van de ander** – (Roebben 2015, 75)

Learning <i>about</i> religion	Learning <i>from</i> religion	Learning <i>in/through</i> religion
De ander leren kennen	De ander leren waarderen	Mezelf her-kennen en her-waarderen
Informatie door documentatie	Interpretatie door communicatie	Confrontatie door ontmoeting
Heuristische competentie	Sociale competentie	Existentiële competentie
De leraar als <i>specialist</i>	De leraar als <i>moderator</i>	De leraar als <i>getuige</i>

4. Levensbeschouwelijke vorming van kinderen en jongeren in de toekomst

Vooreerst is dit onderwijs **narratief** van aard. Kinderen en jongeren krijgen de kans om op verhaal te komen, om hun eigen “kleine” en kwetsbare verhaal te vertellen en zich zo te leren wapenen tegen de grote verhalen van markt en media. Zij krijgen daarvoor passende verhaalimpulsen uit godsdienstige en niet-godsdienstige tradities, over hoe men het leven ook “anders” kan zien en beleven. Deze impulsen worden op basis van hun ervaringsdimensie verkend (door performatieve didactiek), creatief verduidelijkt (door *storytelling*) en met cognitieve inzichten verrijkt (Roebben 2015, 104). De hermeneutische dimensie van hermeneutisch-communicatief onderricht is precies gelegen in deze zoekende, exploratieve en ludieke manier van omgang met levensbeschouwing.

Ten tweede is dit onderwijs uit de aard van de zaak zelf **communicatief** van aard. Leren gebeurt in de feitelijke presentie van de ander. De metafoor van de boom (zoals o.a. ontwikkeld door Martin Buber) (Roebben 2015, 80) kan hier inzicht bieden. De leraar zorgt er niet alleen voor dat kinderen op basis van een gemeenschappelijk thema (de stam) hun eigen inzichten (de takken en twijgen) kunnen ontwikkelen, maar ook op elkaars inzichten kunnen voortbouwen, naar elkaar kunnen toegroeien en een veelkleurige gemeenschappelijkheid kunnen ontwikkelen (het bladerdek). Trefwoorden zijn dus binnendifferentiëring, dialogisch en inclusief leren, ook in het godsdienstonderwijs. Zelfs in zogenaamd homogene klasgroepen speelt diversiteit een grote rol en komt het erop aan in de school (in die micro-cosmos van de samenleving) cohesie te ontwikkelen, d.w.z. samen “verschillig” te groeien in “gedeelde humaniteit” (Roebben 2011, 50).

En tenslotte zal dit onderwijs **spiritueel zijn** “of het zal niet zijn” (Karl Rahner). Naast de aandacht voor solidariteit is spiritualiteit een gemeenschappelijke bron in alle grote wereldgodsdiensten en levensbeschouwingen, ten minste voor zover die op humaniteit geörienteerd zijn. “Kindertheologisch leren kijken” (Valstar, Kuindersma, Willems, e.a. 2015), mét kinderen en jongeren naar de spirituele diepte van het verhaal gaan en aansluiting zoeken bij het eigen levensgeheim (“wie ben ik in het licht van dit verhaal?”), over levensbeschouwelijke grenzen heen, is een belangrijke doelstelling van goed levensbeschouwelijk onderwijs.

5. Levensbeschouwelijke vorming van levensbeschouwelijke vormers – En hoe zit het met de orthopraxie? *Fides qua* boven *fides quae*?

6. Literatuur

- S. De Bleeckere, *Levensbeschouwing democratisch belicht*, Kalmthout, Pelckmans, 2015.
- B. Roebben, *Scholen voor het leven. Kleine didactiek van de hoop in zeven stappen*, Leuven, Acco, 2011.
- B. Roebben, *Inclusieve godsdienstpedagogiek. Grondlijnen voor levensbeschouwelijke vorming*, Leuven, Acco, 2015.
- J. Valstar, H. Kuindersma, M. Willems, e.a., *God is buiten de tijd. Kindertheologische leren kijken*, Averbode/Amersfoort, Uitgeverij Averbode/Kwintessens, 2015.